

תוכן העניינים:

1..... מבוא

2..... פרק ראשון

9..... פרק שני

14..... פרק שלישי

מבוא

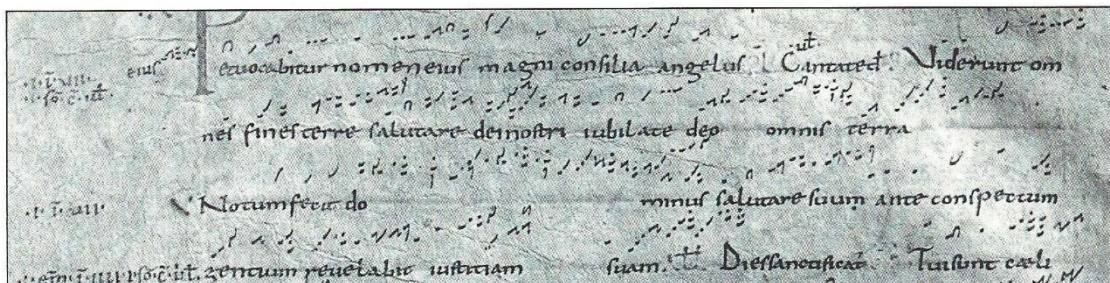
בעבודה זו אתייחס לנושא פסיכולוגיה של התיווי, וספציפית לנושא - איך פסיכולוגיה וראייה משפיעים על התגובה הראשונית שלנו לחומר כתוב, במקרה הספציפי הזה – תיווי מוזיקלי. נגינה מקריאה ראשונה של יצירה מוזיקלית, היא תגובה לגירוי ויזואלי אותו אנו חווים. גירוי זה מתורגם לתגובה פיזית, בה אנו מפעילים את גופנו, בכדי לנגן ולתרגם את הטקסט הכתוב שלפנינו לצלילים. בקריאה של טקסט מילולי הפעולה דומה – קריאת טקסט ותרגומו לסדרה של צלילים המופקים באמצעות הפה שלנו. אם כך, מדוע יותר קשה לנו כמוזיקאים, שמתעסקים בקריאת תווים, להפיק את הצלילים הנכונים על כלינו מאשר להפיק את הצלילים הנכונים עם הפה שלנו במהלך קריאת טקסט בפעם הראשונה? זוהי רק דוגמה אחת, לכך שקריאה ראשונית של טקסט מוזיקלי אינה משימה פשוטה. בעבודה זו אסקור את תהליך התפתחות התיווי המוזיקלי המערבי מהמאה ה-9 ועד לימינו, אתן דוגמאות לטקסטים מילוליים ומוזיקליים המסוגלים לתעתע בנו, ואנסה להבין מהי הסיבה לכך ובאילו דרכים אפשר להקל על המשימה. בחרתי את הנושא הזה, כי חוויתי אותו בעצמי, קריאה ראשונית של יצירה מהדף וטעויות שחוזרות על עצמן מסיבות כאלו ואחרות – שאותן אנסה לברר במהלך המחקר הנוכחי.

פרק ראשון – התפתחות התיווי המוזיקלי

היצירה הראשונה שתועדה בתיווי מוזיקלי נכתבה על ידי הבבלים בין 1250-1400 לפני הספירה. הבבלים עשו שימוש בשמות שלהם לציון מרווחים (בין הטונים) בכדי לייצר תיווי מוזיקלי. למרות המצאת תיווי זאת, מוזיקאים ככל הנראה ניגנו מהזיכרון או אילתרו ולא ניגנו מטקסט.

את הצורך הראשון בתיווי, חוו נציגי הכנסייה במאה ה-8, עם המצאת המזמור הגריגוריאני. המזמור הגריגוריאני הוא יצירה מושרת המבוססת על טקסט פולחן דתי נוצרי במיסה ובטקסים של הנצרות. עם זאת, היחידים שיכלו לבצע את התפילה היו אלה שלמדו אותה מפה לאוזן. יש צורך להבין שקיימות מאות תפילות שחלקן אפילו מושרות רק אחת לשנה, לכן לזכור אותן בעל פה זו משימה לא פשוטה ודורשת הרבה מיומנות. מטרת המצאת התיווי הייתה ליצור אחדות במזמורים הגריגוריאניים בפרט ואחדות בפולחן באופן כללי. בתיווי המוקדם ביותר סימנים בשם נוימות ("gesture" – neuma) היו מוצבים מעל הטקסט של המזמור הגריגוריאני, בכדי להצביע על כיוונים מלודיים (מנגינה) בשביל כל הברה. בגלל שלא ניתן להסיק מהסימון של הנוימות מהו גובה הצליל או מה המרווח מהצליל הקודם, ככל הנראה השתמשו בנוימות כמן תזכורת לצורת המנגינה. לכן, לא ניתן היה לבצע את המזמור הגריגוריאני בו במקום על ידי אדם שלא הכיר את המנגינה מראש.

דוגמה לתיווי נוימתי ראשוני: דוגמה מס' 1

במאה ה-10 וה-11, הנוימות הוצבו בגבהים שונים מעל הטקסט, בכדי לסמן את גודלם וכיוונם היחסי של

מרווחים (המרחק בין צליל לצליל), אלה נקראו נוימות מוגבהות או דיאסטמטיות (Diastema – Interval).